

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно морските лица за изменение на директиви 2008/94/ЕО, 2009/38/ЕО, 2002/14/ЕО, 98/59/ЕО и 2001/23/ЕО“

COM(2013) 798 final — 2013/0390 COD

(2014/C 226/06)

Докладчик: г-н **Polyzopoulos**

На 19 ноември 2013 г. Комисията, на 21 ноември 2013 г. Европейският парламент и на 29 ноември 2013 г. Съветът решиха, в съответствие с член 153, параграф 2 и член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултират с Европейския икономически и социален комитет относно

„Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно морските лица за изменение на директиви 2008/94/ЕО, 2009/38/ЕО, 2002/14/ЕО, 98/59/ЕО и 2001/23/ЕО“

COM(2013) 798 final — 2013/0390 COD.

Специализирана секция „Транспорт, енергетика, инфраструктури, информационно общество“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 10 март 2014 г.

На 497-ата си пленарна сесия, проведена на 25 и 26 март 2014 г. (заседание от 25 март), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 136 гласа „за“ и 4 гласа „въздържал се“.

1. **Заклучения и препоръки**

1.1 ЕИСК приветства предложението за директива, което има за цел да подобри равнището на защита на правата, гарантирани от Хартата на основните права на ЕС, и да осигури равнопоставени условия на конкуренция на равнище ЕС.

1.2 ЕИСК изразява задоволство от предложението да се потърси решение на проблема с изключенията, които могат да ограничат възможностите на морските лица да се ползват със същите права съгласно европейското трудово право като работещите на сушата.

1.3 ЕИСК счита, че с оглед на привличането на млади хора към професиите в морския и рибарския сектор в ЕС и възможностите за устойчива кариера в морското дело, предложението за директива е стъпка в правилната посока, тъй като повишава привлекателността на тези сектори и ги поставя на равна основа с професиите, упражнявани на сушата.

1.4 ЕИСК отбелязва, че гъвкавият подход на Комисията отчита особеностите и нуждите на този ключов сектор — разглеждат се четири различни варианта на политика, като за всеки отделен случай се оценява дали характеристиките на сектора оправдават обективно различния подход; това позволява да се избегне прилагането на универсални решения.

1.5 ЕИСК счита, че предложението за директива може да допринесе за насърчаване на заетостта в морския и рибарския сектор и за подобряване на условията на живот и труд, социалната защита и социалния диалог, които са сред главните цели на политиката, предвидени в член 151 от Договора за функционирането на ЕС.

1.6 Комитетът би искал да подчертае, че според подготвителното проучване, изготвено в рамките на Оперативната група по морска заетост и конкурентоспособност, разликата между търсенето и предлагането в страните от Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) се очаква да нарасне до 70 000 души при командния и 221 000 души при редовия състав ⁽¹⁾. За да се запази равнището от 2010 г. на европейския команден състав като процент от световната работна сила, през следващите десет години броят на лицата от командния състав трябва да нарасне с 10 % в западните и с 20 % в източните страни от ЕС ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Sulpice, Guy, 2011 г. *Study on Seafarers Employment: Final Report* („Проучване на заетостта сред морските лица: окончателен доклад“), Европейска комисия, Генерална дирекция „Мобилност и транспорт“, Дирекция В — „Морски транспорт“, (MOVE/C1/2010/148/SI2.588190), стр. 34.

⁽²⁾ Пак там, стр. 35.

1.7 ЕИСК също така смята, че предложението за директива може да осигури по-равнопоставени условия на конкуренция на европейския пазар, слагайки край на сегашната ситуация, при която някои предприятия се освобождават от задължения — като например задължението за информиране и консултиране — които са задължителни за конкурентните им предприятия, базирани в други държави членки. Комитетът изтъква необходимостта от гарантиране на равнопоставени условия в рамките на Общността, но също така и в международен план с оглед на международния характер на морските дейности и международната конкуренция, както и значението на ефективното ограничаване на социалния дъмпинг и нелоялната конкуренция. Все пак, при голям брой наземни дейности съществува международна конкуренция, а фактът, че тя съществува и в морския сектор, не може да оправдае изключването на морските лица от обхвата на важни трудови и социални права.

1.8 ЕИСК обаче подчертава, че предложението за директива не може само по себе си да повиши привлекателността на морския труд, а трябва да бъде съчетано с вече предложените от ЕИСК мерки и инициативи, свързани с обучението, образованието, научните изследвания, подобряването на хигиената и сигурността, както и с насърчаване на предприемачеството и иновациите с цел предоставяне на сигурни, ефективни, конкурентоспособни и висококачествени услуги.

1.9 Като се има предвид, че предложението за директива беше предшествано няколко години по-рано от широки консултации и оценки на въздействието от премахването на изключенията, ЕИСК категорично препоръчва преходният период от пет години да бъде намален на три години преди влизането в сила на директивата (член 8 от предложението за директива).

2. Въведение

2.1 Европейското корабоплаване играе водеща роля в световен план и осигурява заетост на 345 455 души ⁽³⁾. Около 30 % от търговските плавателни съдове са регистрирани в някоя от държавите — членки на ЕС, а като брутен тонаж ЕС притежава 19,2 % от световния флот ⁽⁴⁾.

2.2 Риболовът и преработката на риболовни продукти осигуряват работа на над 350 000 души, като пет държави членки (Дания, Испания, Франция, Нидерландия и Обединеното кралство) представляват 60 % от производството в ЕС. Риболовният сектор в ЕС осигурява близо 6,4 милиона тона риба годишно ⁽⁵⁾.

2.3 Глобализацията обаче, особено в сегашните условия на криза, изправи заетостта и конкурентоспособността в морския сектор пред сериозни предизвикателства, които неизбежно оказаха влияние както качествено, така и количествено, върху различни аспекти на заетостта.

2.4 Постепенното дерегулиране на пазара на труда в морския сектор от началото на 80-те години на миналия век ⁽⁶⁾ беше съпроводено с намаляване на броя на европейските морски лица, липса на добре обучен персонал и наемане на персонал от трети държави — тенденции, които се дължат ⁽⁷⁾, наред с останалото, на ограничените възможности за кариера, самотата и отдалечеността от семействата, намаления престиж на професията и впечатлението, че се работи в несигурни и трудни условия.

2.5 Тази негативна тенденция се обуславя и от търсенето и предлагането, както и от конкурентния натиск върху корабоплаването, който в трудните условия на глобализация и структурна циклична криза, наред с други фактори, води до намаляване на заплащането в сектора.

3. Предложението за директива

3.1 Настоящото предложение внася изменения във вече действащи директиви ⁽⁸⁾, които или изключват морските лица и/или рибарите от нейното приложно поле, или позволяват на държавите членки да го правят, без да имат изрична обосновка за това. Държавите членки са избрали различни варианти за прилагане на тези изключения.

⁽³⁾ SWD(2013) 0461 final.

⁽⁴⁾ Асоциация на корабособствениците от Европейската общност (ECSA), годишен доклад за 2011-2012 г.

⁽⁵⁾ Евростат, Статистика за риболова, септември 2012 г.

⁽⁶⁾ Silos, J. M., Piniella, F., Monedero, J., & Walliser, J. (2012 г.). *Trends in the global market for crews: A case study. Marine Policy*, („Тенденции на световния пазар за екипажи. Практически пример: морска политика“) 36(4), стр. 845–858.

⁽⁷⁾ COM(2006) 275 final, том II — Приложение, глава 2.5.

⁽⁸⁾ Директива 2008/94/ЕО относно закрилата на работниците и служителите в случай на неплатежоспособност на техния работодател; Директива 2009/38/ЕО за създаване на европейски работнически съвет; Директива 2002/14/ЕО за създаване на обща рамка за информиране и консултиране на работниците и служителите; Директива 98/59/ЕО относно колективните уволнения; Директива 2001/23/ЕО относно гарантирането на правата на работниците и служителите при прехвърляне на предприятия; Директива 96/71/ЕО относно командироването на работници в рамките на предоставянето на услуги.

3.2 По-конкретно, в предложението за директива се признава безусловното право на информиране и консултиране на морските лица във всички директиви, които преди са допускали изключения и дерогации по отношение на това право.

3.3 Признавайки, че най-добрият подход може да е различен за отделните директиви, и основавайки се на оценката на въздействието, обхвата и причините за изключването, Комисията е подбрала съчетание от следните четири варианта на политика:

- вариант на политика № 1: непредприемане на действия (Директива относно командироването на работници);
- вариант на политика № 2: дерогация при гарантиране на равностойно равнище на защита (Директива относно информирането и консултирането);
- вариант на политика № 3: премахване на изключенията (Директива относно европейския работнически съвет и Директива относно неплатежоспособността);
- вариант на политика № 4: съобразяване на правилата (специални разпоредби) със спецификите на сектора (Директива относно колективните уволнения и Директива относно прехвърлянето на предприятия).

4. Контекст на политиката

4.1 В Зелената книга „Към бъдеща морска политика на Съюза“⁽⁹⁾ се поставя въпросът за изключването на морските сектори от европейското трудово и социално законодателство и за неговото преразглеждане в тясно сътрудничество със социалните партньори. В същото време се подчертава значението на мореплавателните умения и устойчивата морска заетост за конкурентоспособността, като се има предвид намаляването на броя на европейските морски лица.

4.2 В съобщението си от 10 октомври 2007 г.⁽¹⁰⁾ Комисията пое ангажимента да подобри правната рамка за морските професии, като отбеляза, че няма причина работещите в този сектор да са изключени от приложното поле на определени директиви, когато това не е напълно оправдано.

4.3 В Синята книга за интегрираната морска политика (ИМП) Комисията отново потвърди своя ангажимент да преразгледа, в тясно сътрудничество със социалните партньори, дяловете от трудовото право, от които са изключени морските професии⁽¹¹⁾; същевременно сред целите на ИМП е създаването на повече и по-качествени работни места и подобряването на професионалните квалификации с оглед на безпокоителното намаляване на равнището на заетост в морските професии.

4.4 В своя резолюция⁽¹²⁾ Европейският парламент отправи искане всички работещи да имат достъп до еднакво равнище на защита, без някои групи да бъдат автоматично изключвани от съществуващата защитна система — както се случва често с морските лица, работещите на плавателни съдове и/или на плаващи съоръжения — и спрямо всички да се прилага ефективно законодателство, независимо от това къде работят.

4.5 Неотдавна Комисията отново потвърди целта си да увеличи броя и качеството на работните места в морския сектор в своето съобщение „Син растеж“⁽¹³⁾, както и в Декларацията от Лимасол, която беше приета от министрите, отговарящи за ИМП⁽¹⁴⁾.

5. Забележки

5.1 ЕИСК констатира, че предложението за директива, което беше изготвено след широки конкретни и общи консултации, произтича пряко от горепосочената политическа рамка и е логичен завършек на заявените цели, ангажименти и опасения, свързани с бъдещето на морските професии, с оглед постигането на ефективна регулаторна рамка, отчиташа глобалния контекст в сферата на корабоплаването.

⁽⁹⁾ COM(2006) 275, 7.6.2006 г., глава 2.5.

⁽¹⁰⁾ COM(2007) 591, 10.10.2007 г.

⁽¹¹⁾ COM(2007) 575, 10.10.2007 г.

⁽¹²⁾ 2007/2023(INI) от 11.7.2007 г.

⁽¹³⁾ COM(2012) 494 final, 13.9.2012 г.

⁽¹⁴⁾ Декларация от Лимасол, 7.10.2012 г.

5.2 ЕИСК счита, че предложението за директива е в съответствие с други политики и хоризонтални цели като стратегията „Европа 2020“, особено що се отнася до заетостта, и Програмата за нови умения и работни места ⁽¹⁵⁾, тъй като предвижда ключови дейности като качествено подобряване на условията на труд и, по-специално, преразглеждане на съществуващото законодателство с оглед постигането на по-интелигентна правна рамка за заетостта и здравословните и безопасни условия на труд.

5.3 ЕИСК вече обърна внимание на изключването на морските лица и рибарите от европейското социално законодателство и на необходимостта да се сложи край на тази дискриминационна практика, независимо от причините за нея, в случаите, в които това бъде сметено за целесъобразно, и насърчи Комисията да преразгледа изключенията в тясно сътрудничество със социалните партньори ⁽¹⁶⁾.

5.4 В свои предишни становища ⁽¹⁷⁾ ЕИСК отправи уместни забележки и препоръки по редица въпроси, свързани с европейската морска политика, и излезе с подробна позиция по общи въпроси от сферата на трудовата и социалната политика, отнасящи се до морските професии, както и по въпросите на образованието/обучението/сертифицирането, наемането на персонал и сигурността в морето, като изтъкна необходимостта младите хора да бъдат насърчавани и привлечани към кариера в морското дело и задържани на тези позиции, както и да се осигури високо равнище на ноу-хау и специализация във връзка с европейските морски клъстери.

5.5 Особено актуални остават, наред с другото, препоръките на ЕИСК относно човешките ресурси, мореплавателните умения и морския практически опит, отправени в становището „Стратегически цели и препоръки за политиката на ЕС в областта на морския транспорт до 2018 г.“, както и препоръките относно борбата с морското пиратство ⁽¹⁸⁾, което, наред с подвеждането на морските лица под наказателна отговорност, отблъсква хората от морските професии.

5.6 ЕИСК констатира, че при широкия кръг общи и конкретни консултации бяха изразени противоречиви мнения за това дали и кои изключения са оправдани, но беше отчетен консенсус относно необходимостта от равнопоставени условия на конкуренция и ролята, която може да изиграе законодателството на ЕС. Все пак ЕИСК изразява съжаление, че въпреки писмените консултации въпросът не е включен в дневния ред на Комитета за социален диалог.

5.7 ЕИСК изтъква заключението на Оперативната група по морска заетост и конкурентоспособност ⁽¹⁹⁾, че развитието на комуникационните технологии прави невъзможно оправдаването на изключения с позоваване на мобилния характер на плавателните съдове и на затруднения в комуникацията с морските кораби, най-вече що се отнася до задължението за информиране и консултиране.

5.8 ЕИСК посочва, че информационните и комуникационни технологии (ИКТ) се въвеждат постепенно на корабите, но в някои случаи поради технически трудности ще е необходимо време за пълното им въвеждане, особено при малките и средните предприятия, и призовава Комисията да разработи рамка от мерки за подкрепа на инвестициите и обучението в тази област с оглед на ефективното прилагане на предложената директива.

5.9 ЕИСК припомня, че Европейският съюз играе водеща роля в областта на трудовите права, и призовава Комисията да поведе усилията за подобряване на международните стандарти с цел ратифициране на Морската трудова конвенция на МОТ (МТК, 2006 г.) от всички държави членки, осигуряване на широко международно сътрудничество за постигане на по-ефективна система на прилагане, спазване на минималните стандарти на МОТ от всички присъединили се към МТК страни и увеличаване на броя на страните, които ще я ратифицират. Следва да се подчертае, че макар и да подкрепя МТК от 2006 г., ЕИСК признава, че тя не осигурява същите права като тези, предоставяни по силата на въпросните директиви.

⁽¹⁵⁾ COM(2010) 682 final, 23 ноември 2010 г.

⁽¹⁶⁾ ОВ С 168, 20.7.2007 г., стр. 55-56.

⁽¹⁷⁾ ОВ С 158, 26. 5.1997 г., стр. 11; ОВ С 14, 16.1.2001 г., стр. 41, ОВ С 80, 3.4.2002 г., стр. 9-14; ОВ С 133, 6.6.2003 г., стр. 23-25; ОВ С 133, 6.6.2003 г. стр. 23-25; ОВ С 157, 28.6.2005 г., стр. 42-47; ОВ С 157, 28.6.2005 г., стр. 53-55; ОВ С 318, 23.12.2006 г., стр. 195-201; ОВ С 97, 28.4.2007 г., стр. 33-34; ОВ С 168, 20.7.2007 г., стр. 50-56; ОВ С 97, 28.4.2007 г., стр. 33-34; ОВ С 211, 19.8.2008 г., стр. 31-36; ОВ С 151, 17.6.2008 г., стр. 35; ОВ С 255, 22.9.2010 г., стр. 103-109; ОВ С 107, 6.4.2011 г., стр. 64-67; ОВ С 248, 25.8.2011 г., стр. 22-30, ОВ С 24, 28.1.2012 г., стр. 146-153, ОВ С 76, 14.3.2013 г., стр. 15-19; ОВ С 161, 6.6.2013 г., стр. 87-92; ОВ С 43, 15.2.2012 г., стр. 69-72; ОВ С 299, 4.10.2012 г., стр.153-157 и TEN/533 от 16.6.2013 г., COM(2013) 510 final.

⁽¹⁸⁾ ОВ С 255, 22.9.2010 г., стр. 103-109 и ОВ С 76, 14.3.2013 г., стр. 15-19.

⁽¹⁹⁾ <http://ec.europa.eu/transport/modes/maritime/seafarers/doc/2011-06-09-tfmec.pdf>.

5.10 Сред предпоставките за обръщане на тенденцията на намаляване на морската заетост са дейностите, които ще допълнят предложените институционални промени и имат за цел да осигурят правилно планирано морско образование и обучение за придобиване на висококачествени умения, които да предоставят по-големи възможности за заетост, както и насърчаване на професионалната мобилност между различните сектори.

5.11 От решаващо значение са и укрепването на МСП, които са гръбнакът на европейското корабоплаване и платиха висока цена по време на кризата, насърчаването на партньорствата, които могат да стимулират иновациите и да разработят нови бизнес концепции, и в по-общ план — съгласуваната подкрепа за предприемачеството и за институциите в морския сектор в ЕС.

5.12 По-нататъшното развитие и оползотворяване на морските клъстери, които са жизненоважни за икономическите и социалните интереси на ЕС, могат да допринесат, наред с останалото, за осигуряване на алтернативна заетост на рибарите и жените.

5.13 ЕИСК отбелязва, че за да се повиши надеждността на бъдещите проучвания, са необходими систематично събиране на данни и хармонизиране на източниците за морската заетост, тъй като данните варират значително в зависимост от източниците.

5.14 ЕИСК приветства премахването на възможността за изключване на рибарите, получаващи заплащане под формата на дялово участие в риболова, от приложното поле на Директивата относно неплатежоспособността (член 1 от предложението за директива).

5.15 По отношение на Директива 2001/23 (прехвърляне на предприятия), ЕИСК изтъква особеностите при прехвърлянето на кораби със смяна на флага и отбелязва, че морските лица могат да се окажат наети при различни или по-неблагоприятни условия вследствие на различни колективни споразумения. В този контекст подчертава, че е необходимо Комисията да набележи нови мерки, които да гарантират прилагането на настоящата директива по отношение на прехвърлянето на кораби със смяна на флага по начин, който да не доведе до обратния ефект, т.е. до намаляване на правата на морските лица. Комитетът призовава Европейската комисия да вземе предвид горепосоченото.

5.16 ЕИСК отбелязва, че Европейската комисия полага усилия да вземе под внимание спецификите на морския транспорт и морския труд, по-специално във връзка с Директива 1998/59 (колективни уволнения), и подчертава необходимостта от правна сигурност по отношение на трудовите договори и гарантирането на инвестициите, както и от предотвратяване на социалния дъмпинг и нелоялната конкуренция.

5.17 ЕИСК предлага член 1, параграф 2 от Директива 2008/94/ЕО относно закрилата на работниците и служителите в случай на неплатежоспособност на работодателя да се измени, както следва:

„Без да се засяга следващото изречение, държавите членки могат чрез изключения да изключат вземанията на някои категории работници и служители от обхвата на настоящата директива тогава, когато съществуват други форми на гаранция, когато се установи, че те дават на засегнатите лица закрила, съответстваща на тази, която се осигурява от настоящата директива. Горепосочената разпоредба в никакъв случай не може да се тълкува като предоставяща възможност за изключване на морските лица или рибарите.“

5.18 ЕИСК счита, че клаузата за извършване на преглед (член 7 от предложението за директива), с която се цели да се проследи въвеждането/прилагането в държавите членки на членове 4 и 5 от директивата, по-специално във връзка с два въпроса — смяната на флага и нивото на заетост на морските лица в ЕС, гарантира прилагането на предложените разпоредби при отчитане на спецификите на сектора.

5.19 ЕИСК подчертава, че работодателите и работниците са основни участници в областта на трудовото право. ЕИСК изразява убеждението си, че социалните партньори ще допринесат решително за разгръщане и разпространение на най-добрите практики за привличане на младите хора към кариера в морското дело и за увеличаване на възможностите за морска заетост в ЕС и ще извлекат реална полза от социалния диалог с оглед на правилното и продуктивно прилагане на настоящата законодателна инициатива.

Брюксел, 25 март 2014 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Henri MALOSSE